

Programma toerisme 2021-2026

Inleiding

Waarom een Programma Toerisme 2021-2026?

Anleiding

Toerisme, de economische motor

Veere is een populaire toeristische gemeente aan de Zeeuwse kust. Land in zee en een eiland in de Delta. Het Veerse landschap met haar stranden, authentieke kernen en de groene rust en ruimte wordt hoog gewaardeerd. Decennialang neemt het aantal toeristische overnachtingen en de bestedingen toe. Recreatie en toerisme is inmiddels de economische motor voor de gemeente. Het zorgt voor welvaart, werkgelegenheid en voorzieningen. Het is dan ook in ieders belang dat deze sector goede toekomstperspectieven behoudt.

Druk op leefbaarheid en landschap groeit

Tegelijkertijd legt het toerisme een druk op de gemeente. De bezoekers maken immers gebruik van dezelfde fysieke leefomgeving en voorzieningen als de inwoners. In het hoogseizoen, dat steeds langer duurt, verblijven er 4 à 5 keer zoveel mensen in de gemeente als dat er inwoners wonen. Deze piek zorgt voor overlast, onder andere op het gebied van ervaren drukte, verkeersoverlast op de wegen en parkeerproblemen in meerdere kernen.

Huidige groei wordt als onwenselijk ervaren

Zowel de inwoners als de gemeenteraad hebben aangegeven dat de groei in het toerisme moet worden geremd. Deze groei, in verblijfseenheden en in overnachtingen, wordt inmiddels ervaren als onwenselijk. Het huidige beleid daarentegen biedt veel mogelijkheden om recreatieve verblijfsaccommodaties te realiseren. Hier wordt veelvuldig gebruik van gemaakt door zowel particulieren als ondernemers. Daarnaast heeft gemeente Veere momenteel onvoldoende zicht op de impact van het groeiend aantal dagtoeristen. Ten slotte voorspelde het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC) in 2018 een verdere groei van het aantal overnachtingen met wellicht 50% voor de Nederlandse kustgemeenten rond het jaar 2030.

Doel

Regie pakken

Met het vaststellen van het Programma Toerisme 2021-2026 maakt gemeente Veere strategische keuzes voor de korte en middellange termijn. We leggen de onderwerpen vast waar tijd en geld in worden geïnvesteerd. Met als doel om de vrijetijdsector divers, toegankelijk, onderscheidend en op hoog niveau te behouden, ons landschap en de natuur te beschermen en de lasten en lusten van het toerisme beter in balans te brengen.

Voortraject en proces

Het Programma Toerisme 2021-2026 is tot stand gekomen dankzij een brede participatie van de belanghebbenden: gemeenteraad, ondernemers, inwoners en kennispartners. Vanaf mei 2019 tot november 2020 zijn de verschillende stappen in het proces doorlopen om informatie op te halen. Niet alleen in het kader van het Programma Toerisme, maar ook voor de Omgevingsvisie Veere 2047. Vanzelfsprekend zijn ook de uitkomsten van het Rapport Leefbaarheid & Toerisme en het inwonersattitudeonderzoek over de impact van het toerisme als bouwstenen voor dit programma gebruikt.

In 2020 heeft de gemeenteraad de uitgangspunten voor de Omgevingsvisie Veere 2047 vastgesteld.

Deze uitgangspunten zijn leidend geweest voor dit programma:

Door een goede balans tussen de sociale cohesie, toerisme en landschap creëren we een gezonde en veilige leefomgeving

Ons DNA is belangrijk

Gebiedsgerichte aanpak

Mei 2019: ophaalsessie voor het Programma Toerisme in de gemeenteraad

Juli 2019: ophaalsessie voor het Programma Toerisme bij de brancheverenigingen en ondernemersorganisaties

Zomer 2019: interviews met ondernemers in diverse sectoren

Najaar 2019: interviews met inwoners (met en zonder link naar het toerisme)

Najaar 2019: online enquête voor ondernemers om opgehaalde informatie te controleren

December 2019: terugkoppeling aan de gemeenteraad en de betrokken partijen

Februari 2020: instemming met Rapport Leefbaarheid & Toerisme door gemeenteraad

Voorjaar 2020: integrale analyse toekomst verblijfsrecreatie door Veerse beleidsadviseurs
April – juli 2020: vertraging door coronacrisis
Juni – oktober 2020: Trektocht door Veere voor de Omgevingsvisie Veere 2047
September 2020: Raadsinformatiebijeenkomst over ontwikkelkader verblijfsaccommodaties

Conclusie adviesrapport AddVision

Het Adviesbureau AddVision Projectontwikkeling & -management heeft geholpen met het ophalen van input voor het Programma Toerisme 2021-2026. Aan het einde van dit proces heeft zij in januari 2020 een adviesrapport opgesteld. Zie bijlagen.

Addvision komt tot de volgende conclusie voor het opstellen van nieuw beleid op het gebied van Economie, Recreatie en Toerisme: 'Geconcludeerd kan worden dat het niet een afzonderlijke ERT- visie kan worden, maar dat er zeer veel raakvlakken zijn met andere beleidsterreinen. Een integrale aanpak van thema's die met elkaar zijn verbonden, is dus zeer gewenst.'

Verbetering, aandacht en focus is gewenst op het gebied van:

Een gebalanceerde ontwikkeling van de sector recreatie & toerisme

Spreiding, over het jaar én over de regio

Stimuleren van diversiteit, persoonlijke sfeer en passie van de ondernemer

De rol & betrokkenheid van inwoners

Onderlinge inspiratie en kennisdeling door ondernemers

De rol van de gemeente in:

Faciliteren en stimuleren van ontmoetingen en kennisoverdracht

Ontwikkelen van een toekomstvisie op mobiliteit (met betrokkenen) en investeren in goede infrastructuur, verkeersstromen en parkeerbeleid

Goede dienstverlening aan ondernemers

Meedenken in het binden van jongeren, het opleiden van jongeren tot ondernemer en de aansluiting tussen onderwijs en sector

Open en transparant zijn, in communicatie en opvolging

Integrale aanpak van thema's die met elkaar zijn verbonden (woningbeleid, ERT- beleid, parkeerbeleid)

Bieden van experimenteerterruimte in nieuwe initiatieven op het gebied van mobiliteit, onderwijs, duurzaamheid

De aanbevelingen hebben als bouwsteen voor het programma gediend en hebben een concrete vorm gekregen in de uitwerking van de strategische keuzes.

leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt het toeristisch product geanalyseerd aan de hand van een sterkte- zwakteanalyse (SWOT) en een confrontatiematrix. De uitkomst hiervan is verwerkt in hoofdstuk 2 waar de ambitie, strategische keuzes en randvoorwaarden worden vastgelegd. Hoofdstuk 3 geeft een breed beeld van recreatie en toerisme in Veere als onderbouwing voor hoofdstuk 4 waarin de onderwerpen worden bepaald die passen bij de vijf strategische keuzes. Zo wordt de focus bepaald voor het beleidsveld recreatie en toerisme in de periode 2021-2026.

1. Analyse toeristisch product

Om de richting voor de middellange termijn te bepalen en daarmee de onderwerpen waar de gemeente haar focus op gaat leggen is een analyse van het toeristisch product onmisbaar. Dit maakt namelijk inzichtelijk waar de opgaven liggen, wat wenselijk en kansrijk is en waar de gemeente invloed op heeft.

1.1 Opgaven

Herstellen balans leefbaarheid en toerisme

Het Rapport Leefbaarheid & Toerisme uit 2019 toont aan dat de leefbaarheid van de inwoners onder druk staat door het toerisme¹. De input die is opgehaald voor het Programma Toerisme en de Omgevingsvisie Veere 2047 bevestigt dit. In het huidige collegeprogramma is het herstellen van deze balans tot topprioriteit benoemd. Dit is de belangrijkste uitdaging voor de komende jaren voor het beleidsveld recreatie en toerisme.

Behouden en versterken van het landschap en de natuur

Er leeft niet alleen zorg bij de inwoners en de gemeenteraad, maar ook bij de vrijetijdssector dat het Veerse landschap en de natuur, onze 'kip met gouden eieren' worden aangetast door het groeiende toerisme². Het landschap en de natuur worden hoog gewaardeerd door inwoners en toeristen³. Het behouden en versterken van de groene leefomgeving moet worden geborgd om de recreatiesector een duurzame toekomst te geven en inwoners te laten genieten van het wonen en recreëren in Veere.

Grip op groei aanbod toeristische verblijfsaccommodaties
Het huidige beleid biedt veel mogelijkheden voor groei. De gemeenteraad heeft aangegeven dat doorgaan op de huidige manier geen optie is. Gemeente Veere moet de regie nemen en meer sturen. Welke groei is wenselijk? En onder welke voorwaarden? Zo krijgt gemeente Veere grip om de balans te herstellen.

1.2 Sterkte-zwakte analyse

Een sterkte-zwakteanalyse van het toeristisch product maakt inzichtelijk:

1. Wat er goed gaat, de sterktes
2. Wat er minder goed gaat, de zwaktes
3. De kansen zich voordoen
4. De bedreigingen die op ons afkomen

De opsommingen staan gerangschikt van meest belangrijk naar minst belangrijk.

Sterktes

- Waardevol landschap: strand, natuur, landelijk, kleinschalig
- Welvarende gemeente met veel werkgelegenheid en voorzieningen
- Professionele recreatieve sector met relatief veel familiebedrijven
- Inwoners profiteren mee van het toerisme
- Onze stranden hebben veel aantrekkingskracht
- Uitgebreid netwerk van recreatieve routes

Zwaktes

- Disbalans leefbaarheid en toerisme in verschillende kernen
- Dagrecreatie veroorzaakt druk op de leefbaarheid in verschillende kernen
- Productdifferentiatie in de toeristische sector onder druk
- Gespannen arbeidsmarkt en hoge werkdruk MKB recreatieondernemers
- Eenzijdige economie
- Huidige infrastructuur is niet toereikend voor groeiend toerisme
- Inwoners voelen zich niet voldoende gehoord rondom het thema toerisme en leefbaarheid
- Imago van de toeristische sector

Kansen

- Meer groen 'produceren' omdat inwoners en gasten veel waarde hechten aan de Veerse natuurlijke omgeving
- Meer inzetten op innovatie, duurzaamheid, klimaatadaptatie, energietransitie en circulariteit
- Overkoepelende Zeeuwse strategische visie voor toerisme ontwikkelen
- Meer gebruik maken van de unieke badstatus van Domburg
- Verbinding maken met cultuur voor authentieke beleving
- Jongeren en vrije beroepen aantrekken om hier te wonen, werken en recreëren
- Inzetten op kwaliteit arbeid en structurele werkgelegenheid met perspectief

Bedreigingen

- Forse groeicijfers zijn voorspeld
- Expansiedrift voor nieuwe recreatieve accommodaties legt druk op de gemeente
- Stranden hebben meer (recreatief) zand nodig
- Overnames Veerse familiebedrijven door internationale marktspelers door ontbreken opvolging, hoge waarde bedrijf, ongunstige leverage constructie
- Druk op het landschap en de natuur
- Lage rentestand stimuleert tot investeringen in recreatief vastgoed
- Onttrekken geld aan lokale economie
- Ondernemers ervaren groeiende lastendruk

1.3 Confrontatiematrix

Alhoewel een sterkte-zwakte analyse al een bepaald inzicht geeft in het toeristisch product, is het raadzaam om de belangrijkste sterktes en zwaktes af te zetten tegen de krachtigste kansen en bedreigingen. Dit gebeurt in een confrontatiematrix. Zo wordt duidelijk welke externe factoren beïnvloedbaar zijn (de kansen en bedreigingen) en welke effecten deze externe ontwikkelingen hebben op onze gemeente.

De confrontatiematrix moet duidelijkheid bieden op deze 4 vragen. Hoe kunnen:

1. sterke punten ingeschakeld worden om op kansen in te spelen?
2. sterke punten ingeschakeld worden om bedreigingen af te weren?
3. zwakke punten dusdanig versterkt worden om op kansen in te spelen?
4. zwakke punten dusdanig versterkt worden om bedreigingen weerstand te bieden?

	Kansen				Bedreigingen			
	K1: meer groen produceren	K2: innovatie, duurzaamheid en circulariteit	K3: Zeeuwse strategie, visie	K4: badstatus Domburg benutten	B1: forse groei-cijfers	B2: expansie-drift	B3: zandtekort	B4: bedrijfs-overnames door grote partijen
Sterktes								
S1: waardevol landschap	++	++	0	++	--	--	--	--
S2: welvarende gemeente	++	+	+	++	+	-	+	--
S3: professionele sector	++	++	++	++	+	--	+	--
S4: inwoners profiteren mee	++	+	+	+	-	-	+	0
Z1: disbalans leefbaarheid en toerisme	++	+	+	0	+	+	0	0
Zwaktes								
Z2: dagrecreatie veroorzaakt druk	+	0	+	-	--	0	0	0
Z3: productdifferentiatie onder druk	++	++	++	++	-	--	0	--
Z4: arbeidsmarkt gespannen	0	+	0	0	--	+	0	-

Uitleg:

- ++ : deze kans / bedreiging heeft een zeer gunstig effect op de sterkte / zwakte
- + : deze kans / bedreiging heeft een gunstig effect op de sterkte / zwakte
- 0 : deze kans / bedreiging heeft geen effect op de sterkte / zwakte
- : deze kans / bedreiging heeft een ongunstig effect op de sterkte / zwakte
- : deze kans / bedreiging heeft een zeer ongunstig effect op de sterkte / zwakte

1.4 Conclusie

De scores van de confrontatiematrix laten zien dat:

- Meer groen produceren en investeren in innovatie, duurzaamheid, klimaatadaptatie, energietransitie en circulariteit passen bij de Veerse sterktes en zwaktes en daarom zeer kansrijk zijn.
- Kijkend naar de sterktes en zwaktes het verstandig is dat gemeente Veere participeert in het opstellen van de Zeeuwse visie toerisme en de badstatus van Domburg beter wordt benut.
- Bedrijfsovernames een dreiging zijn waar we als gemeente nu niet goed op kunnen inspelen.
- De forse groei-cijfers en expansiedrift een bedreiging zijn maar dat de gemeente hier beleidsmatig verantwoord mee om kan gaan.
- Het zandtekort een bedreiging is maar dat gemeente Veere genoeg argumenten heeft om dit gezamenlijk op te pakken.
- Het feit dat Veere een welvarende gemeente is met veel voorzieningen en een professionele toeristische sector van groot belang is.
- Er voldoende kansen zijn om de productdifferentiatie te verbeteren.
- De disbalans tussen leefbaarheid en toerisme in sommige kernen een bedreigende zwakte is die hersteld moet worden.
- Het waardevolle landschap sterk onder druk staat.
- We nu nog geen goed antwoord hebben op de druk van het dagtoerisme en de krappe arbeidsmarkt.

Deze conclusie bepaalt de koers van de ambitie en de strategische keuzes voor toekomstige ontwikkelingen. En het vormt de basis voor de onderwerpen waar het beleidsveld recreatie en toerisme de focus op legt in de periode 2021-2026.

2. Ambitie, strategische keuzes en randvoorwaarden

Nu de opgaven zijn bepaald en de uitkomsten van de confrontatiematrix inzicht geven in kansrijke onderwerpen is het mogelijk om de ambitie te formuleren met de bijbehorende strategische keuzes en randvoorwaarden.

2.1 Ambitie

Het vastleggen van een ambitie zet een bepaalde koers uit. Als gemeente is het onze ambitie voor de vrijetijdsector om een toeristische kustgemeente te zijn waar ...

- wonen, werken en recreëren in balans zijn,
- het landschap en de natuur ons kapitaal is,
- en waar inwoners en ondernemers trots op zijn en toeristen zich welkom voelen.

De ambitie sluit aan bij het overkoepelende doel van de Omgevingsvisie Veere 2047, namelijk het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit.

Wat betekent dit voor de toekomst van het toerisme? Wat voor een gemeente wil Veere zijn? Wonen in gemeente Veere betekent een gevoel van thuis zijn, je veilig en gezond voelen en onderdeel uitmaken van de Veerse samenleving. Je geniet van de rust en ruimte die je graag deelt met bezoekers die dit net zo waarderen als jijzelf. Deze toeristen horen immers bij Veere en zorgen voor welvaart, voorzieningen en carrièreperspectieven. Het maakt je trots om te vertellen over de historie of de mooie, unieke plekjes. Er is genoeg ruimte voor iedereen en de lasten en lusten zijn voor alle partijen goed in balans.

Ieder seizoen kent zijn eigen kwaliteiten. We waarderen de rustige wintermaanden als tegenhanger van het gezellige en met pieken drukke toeristenseizoen. Ook elke kern heeft zijn eigen karakter. Deze verscheidenheid kenmerkt Veere en maakt de gemeente aantrekkelijk. We ontvangen onze gasten op inspirerende plekken om ze welkom te heten en op weg te helpen zodat ze mooie herinneringen maken in Veere. Hier is nog tijd om elkaar te ontmoeten. En vanzelfsprekend gaan we mee met onze tijd en is onze online vindbaarheid en dienstverlening ook uitstekend. Onze bezoekers waarderen de schone, brede stranden, kunnen wandelend en fietsend alle kanten op en houden van Veere om de diversiteit: het strand, de natuurgebieden, een landelijke, groene omgeving met bloemenakkerranden, authentieke dorpjes, de musea, historisch Veere en mondain Domburg.

Veere is herkenbaar aan de zogenaamde 'Veerse maat': we hebben respect voor de gewaardeerde kleinschaligheid en voor lokaal ondernemerschap. Het betekent dus ook dat we huiverig zijn voor grootschalige ontwikkelingen en dat bijvoorbeeld grote pretparken hier niet welkom zijn. De gemeente levert maatwerk want ieder gebied of sector vraagt om een eigen aanpak.

We hebben oog voor een gevarieerd productaanbod zodat doelgroepen met verschillende budgetten en vakantiewensen zich hier thuis voelen. Tegelijkertijd zorgt deze differentiatie ervoor dat de economie niet te eenzijdig wordt en we kunnen inspelen op veranderende trends. De beleving van kleinschalig kamperen bij de boer is anders dan kamperen op een reguliere camping. Slapen op een kamer bij een particulier thuis is anders dan slapen in een luxe penthouse in een 5-sterren hotel. En in je eentje op fietsvakantie met een tentje is anders dan met je hele familie in een groepshuis. Allemaal anders maar net zo gewaardeerd en nodig voor een breed aanbod.

Als gemeente houden we grip op de groei in verblijfseenheden door gericht te sturen op kwaliteit, productdifferentiatie en duurzaamheid binnen de huidige groeicapaciteit. We waken ervoor dat onder het mom van kwaliteitsverbetering ongewenste groei wordt geïntroduceerd. Daarnaast voegen nieuwe ontwikkelingen een meerwaarde toe aan de omgeving, de leefbaarheid en de maatschappij.

We zoeken naar manieren om de piekbelasting binnen de toeristische sector om te buigen naar een meer structurele bedrijfsvoering. En door meer in te spelen op kansen en trends, verbreden we de Veerse economie. Daardoor wordt Veere aantrekkelijker om er te wonen, te werken en vakantie te vieren. Balans tussen welvaart en welzijn staat centraal.

Alles wat je hier wilt, zal lukken. Zolang we samen een gedeelde visie hebben en trots en dus zuinig zijn op ons Veerse kapitaal. Nu is het moment.

2.2 Strategische keuzes

Om de ambitie te bereiken maken we 5 strategische keuzes:

1. Toerisme voegt waarde toe aan de leefbaarheid, het landschap en de natuur
2. De stranden blijven van topkwaliteit en blinken uit in duurzaamheid
3. De omgeving stimuleert een gezonde lifestyle
4. Gastvrij Veere
5. Samenwerking en goed ondernemerschap

2.3 Randvoorwaarden

Om de ambitie waar te maken zijn kaders nodig. Zij geven grenzen aan en waarborgen de Veerse kernwaarden.

Dit zijn de randvoorwaarden:

- Toeristische ontwikkelingen voegen sociaalmaatschappelijke en landschappelijke waarde toe
- Toeristische ontwikkelingen dragen bij aan productdifferentiatie
- Toeristische ontwikkelingen zijn van hoogwaardige kwaliteit, innovatief, duurzaam en circulair
- Behouden van de Veerse maat
- Versterken van het Veers DNA
- Gebiedsgerichte aanpak

Strategische keuze 1 en de bijbehorende randvoorwaarden worden verder uitgewerkt en gedefinieerd in het ontwikkelkader verblijfsaccommodaties. Dit ontwikkelkader legt de uitgangspunten en de instrumenten vast om grip te krijgen op de groei, de kwaliteit en de productdifferentiatie van de verblijfsaccommodaties. Het resultaat moet zijn dat het toeristisch verblijfsaanbod op hoog niveau blijft, ons landschap en de natuurwaarden beschermd en versterkt worden en de lasten en lusten tussen inwoners en ondernemers beter in balans zijn.

3. Achtergrond recreatie en toerisme in Veere

Dit hoofdstuk schetst in hoofdlijnen het beeld van de impact van recreatie en toerisme op Veere. De positieve kanten en de negatieve kanten. Het onderbouwt de totstandkoming van de ambitie en de strategische keuzes en geeft sturing op welke onderwerpen gemeente Veere zal focussen. Dit volgt in hoofdstuk 4. Gedetailleerde informatie is te vinden in de bijlagen.

3.1 Cijfers, feiten en gevoel

Welvaart, werkgelegenheid en voorzieningen

Toerisme is de economische motor waar gemeente Veere op draait. De sector zorgt voor welvaart, werkgelegenheid en voorzieningen (detailhandel, horeca, recreatieve routestructuren, etc). Het is de grote werkgever. Ruim 80% van de inwoners geeft aan dat dankzij het toerisme de lokale economie wordt versterkt en de levensstandaard vergroot⁴. En zoals treffend verwoord door de toeristische sector⁵ in de kansenbrief voor het college in 2018: 'Een vitale toeristische sector als beste garantie van een leefbaar en gezond Veere'.

Uitgaven van de verblijfstoeristen in 2018 6 :

Detailhandel	€ 34,9 miljoen
Horeca	€ 31,3 miljoen
Overnachten	€ 112,5 miljoen
Vervoer	€ 8,3 miljoen
Vermaak	€ 4,4 miljoen
Totaal	€ 191,4 miljoen

Werkgelegenheid door verblijfsrecreatie 2018 7 :

	Totale bestedingen verblijfstoerisme	Gecorrigeerde bestedingen (na aftrek belastingen)	Toegevoegde waarde	Werkgelegenheid als gevolg van verblijfstoerisme (aantal banen)	Aandeel in totale werkgelegenheid
2016	€ 167.933.000	€ 126.217.100	€ 67.860.000	1.923	22,1%
2017	€ 179.150.000	€ 134.500.400	€ 72.302.000	2.038	23,4%
2018	€ 191.350.000	€ 143.956.600	€ 77.406.500	2.182	24,5%

In 2018 telde de gemeente in totaal 8.900 banen (bron: LISA, 2018). Het verblijfstoerisme genereert 25% van alle banen in de gemeente en is daarmee een belangrijke banenmotor. Het aandeel in de totale werkgelegenheid is bovendien groeiend; het toerisme groeit dus sneller dan de gehele economie, kijkend naar het aantal banen. In bovenstaande cijfers is de economische impact van dagtoerisme nog niet meegenomen. Hiernaast zijn ook de indirecte banen niet meegerekend (denk aan: detailhandel, hove-

niersbedrijven, schoonmaakbedrijven en bouwbedrijven). De reden hiervoor is dat er niet voldoende inzicht is in de samenhang c.q. afhankelijkheid van het toerisme. De totale impact van toerisme is dus veel groter.

Aanbod verblijfsaccommodatie

Het aanbod aan verblijfsrecreatieve accommodaties is in Veere omvangrijk. Gemeente Veere heeft in totaal circa 73.000 toeristische slaappleaatsen ofwel recreatieve bedden. De meeste hiervan liggen in de kustkernen: Oostkapelle (11.974), Zoutelande (10.263), Domburg (9.690), Westkapelle (9.330) en Vrouwenpolder (8.462). Van alle vormen van verblijf zijn de segmenten kampeertreinen (27.145), recreatiewoningen (14.369) en minicampings (10.600) de omvangrijkste.

De verhouding particuliere verhuur / bedrijfsmatige verhuur is 38% versus 62%. Onder particuliere verhuur vallen de volgende categorieën: recreatiewoningen in particulier bezit, 80% van de recreatieve appartementen, Domburgse zomerwoningen en kamerverhuur. Onder bedrijfsmatige verhuur vallen de volgende categorieën: kampeertreinen, minicampings, hotels, ligplaatsen, slaapstrandhuisjes, groepsaccommodaties, pensions en 20% van de recreatieve appartementen.

Uit deze cijfers blijkt dat in Veere een relatief groot aantal slaappleaatsen via particulieren wordt aangeboden. Dit aandeel verschilt sterk per kern. In Zoutelande wordt 62% van de recreatieve bedden particulier verhuurd, in Domburg 60%. In Aagtekerke daarentegen is dit 11% en in de kern Veere slechts 5%. Het relatief hoge aandeel particuliere verhuur is uitzonderlijk en kenmerkend voor Veere. Dat veel toeristen bij particulieren kunnen verblijven maakt de ervaring 'authentiek' voor onze gasten en profijtelijk voor onze inwoners. Tegelijkertijd legt het een extra beslag op de leefbaarheid en ervaren drukte in de kernen.

Van alle slaappleaatsen in Veere bevindt 18% zich in de kern en dus 82% buiten de kern. Ook dit cijfer verschilt per dorpskern. Het hoogste aantal slaappleaatsen binnen de kern bevindt zich in Domburg, namelijk 51%, gevolgd door Zoutelande met 35%.

Accommodatietypen	Eenheden	Slaappleaatsen (bedden)
Kampeertrein	7.227	27.143
Recreatiewoning	2.514	14.383
Minicamping	2.919	10.598
Tweede woning	858	5.490
Recreatief appartement	1.048	4.487
Hotel	1.259	3.139
Domburgse zomerwoning	573	1.978
Ligplaats	842	1.937
Kamerverhuur	644	1.409
Strandslaaphuisje	316	1.345
Groepsaccommodatie	70	723
Pension	201	599
Eindtotaal	18.471	73.231

	Eenheden	Verdeling (%)	Slaappleaatsen	Verdeling (%)
Bedrijfsmatig	13.044	71%	46.381	62%
Particulier	5.427	29%	26.849	38%

Dagrecreatie

Er zijn 2 typen bezoeker: de verblijfsrecreant die één of meerdere nachten slaapt binnen de gemeente en de dagrecreant die hier minimaal 2 uur verblijft en elders tijdelijk verblijft of thuis slaapt. Het is goed om te realiseren dat ook eigen inwoners dus dagrecreant zijn als ze fietsen, winkelen of uit eten gaan. Momenteel is het niet mogelijk om de impact van het dagtoerisme te meten. Dit is bekend over het dagtoerisme in Zeeland:

	2015	2018
Zeeuwen in eigen provincie	26 miljoen	29,1 miljoen
Vanuit andere provincies naar Zeeland	10,2 miljoen	13,9 miljoen
Totaal	36,2 miljoen	43 miljoen

De eigen inwoners zijn vrijwel de belangrijkste doelgroep: veel activiteiten vinden plaats in de directe woonomgeving. Dit blijkt ook uit bovenstaande tabel: tweederde van alle activiteiten worden door Zeeuwen in eigen provincie ondernomen. Deze dagactiviteiten door Zeeuwen in eigen regio groeide in 2018 met 12% ten opzichte van 2015. Het dagtoerisme vanuit andere provincies is met 36% echter

sterker gegroeid. Vanuit andere provincies komt men vooral voor buitenrecreatie naar Zeeland (o.a. strandbezoek, fietsen en wandelen). Ook onder de Zeeuwen zelf staat buitenrecreatie met stip op nummer één.

Top 10 uitstapjes in Zeeland door Nederlanders

1. Recreëren (zonnen, luieren, barbecueën, picknicken, e.d.)
2. Wandeling voor plezier
3. Winkelen in binnenstad (funshoppen)
4. Uit eten (lunchen, dineren etc. in een horecagelegenheid)
5. Op terras zitten
6. Fietstocht voor plezier
7. Toertochtjes met de auto
8. Speeltuin / indoorspeelhal / trampolinepark
9. Bar- / cafébezoek
10. Jaarmarkt / braderie

Voor wat betreft de buitenlandse dagrecreanten, voornamelijk Duitsers en Belgen, zijn er geen recente cijfers. De meest recente cijfers voor België komen uit 2012, toen kwamen Belgen 2,7 miljoen keer naar Zeeland voor een dagbezoek van minimaal 4 uur. Dit is niet meer representatief omdat er steeds meer Belgen de Zeeuwse kust bezoeken. Voor Duitsland werd het dagtoerisme naar Nederland nog in 2016 onderzocht: 3,3 miljoen Duitse dagbezoeken aan Zeeland.

Provincie Zeeland, de Toeristische Alliantie Zeeland (TAZ) en de Zeeuwse kustgemeenten hebben het verkrijgen van inzicht in dagrecreatie hoog op hun uitvoeringsagenda gezet. Er wordt gekeken of er zelfs een Landelijke Data Alliance kan worden opgezet zodat de kosten verdeeld kunnen worden en gemeenten niet zelf deze kostbare data hoeven in te kopen.

Omdat er geen cijfers voorhanden zijn, gaat het onderbuikgevoel een rol spelen. Zowel inwoners als aanbieders van verblijfsrecreatie denken dat de disbalans in leefbaarheid en toerisme wordt veroorzaakt door de dagtoeristen. In hun beleving zorgen de gasten die binnen de gemeente overnachten voor relatief weinig disbalans. Let wel dat een verblijfstoerist in Vrouwenpolder een dagtoerist is in Domburg. En een inwoner uit Middelburg een dagtoerist is in Zoutelande. In veel gevallen is het wel zo dat een dergelijke dagtoerist met de fiets komt. De ondernemers uit de detailhandel geven te kennen dat de dagtoeristen wel degelijk belangrijk zijn voor hun inkomsten. Zij komen veelal om te shoppen, een terrasje te pikken of uit eten te gaan.

Middelburg en Vlissingen

De ontwikkeling van het toerisme verschilt per gemeente. Elke gemeente bevindt zich in een andere fase van de toeristische product life cycle. Onze buurgemeenten Middelburg en Vlissingen bevinden zich in de fase dat zij willen uitbreiden met het aanbod aan toeristische bedden. In de toeristische visie van Vlissingen wordt de wens uitgesproken om in 2030 2.200 extra toeristische bedden toegevoegd te hebben aan hun aanbod. En Middelburg lijkt welwillend te zijn tegenover een grootschalige herontwikkeling van het Veerse Waterpark, een bungalowpark waar wellicht rond de 6.000 toeristische bedden mogen worden gerealiseerd. Het geeft wel aan dat we over onze gemeentegrenzen moeten kijken om te kijken welke ontwikkelingen er op ons afkomen. En wat de gevolgen hiervan zijn.

3.2 Groeiontwikkelingen

Groeipotentie Veerse verblijfsaccommodaties

Een aantal zaken valt op bij de groeimogelijkheden van het aantal verblijfsaccommodaties.

Reguliere campings versus minicampings

Het uitbreiden van eenheden voor een bestaande, reguliere campings is zeer beperkt. In 2013 heeft de raad besloten dat er ruimte is voor 563 extra eenheden binnen de bestaande reguliere campings op voorwaarde dat er sprake is van kwaliteitsverbetering. Dit vertegenwoordigt binnen het huidige beleid een groeipotentie van circa 7% op het totaal (huidig aantal eenheden is 27.143). Voor het starten van een nieuwe camping is sinds 2013 gesteld door de raad dat nieuwe kampeerterreinen alleen kunnen als zij ontstaan door sanering, uitplaatsing, verplaatsing of samenvoeging van bestaande kampeerterreinen en er sprake is van een nieuw innoverend kampeerproduct.

Voor wat betreft minicampings zijn de uitbreidingsmogelijkheden binnen het huidige beleid vele malen groter. Bij de bestaande minicampings is er ruimte om nog uit te breiden met circa 900 eenheden (maximaal 25 eenheden). Hiernaast bestaat er binnen gemeente Veere de mogelijkheid om in theorie circa 80 nieuwe minicampings te starten. Dit vertegenwoordigt 2.000 eenheden. Er worden geen voorwaarden gesteld op het gebied van kwaliteitsverbetering. Dit vertegenwoordigt een groeipotentie van 100% die zonder extra voorwaarden momenteel mogelijk is.

Hotels versus particuliere verhuur

Voor bestaande hotels is de mogelijkheid om uit te breiden met extra eenheden zeer beperkt. Plannen voor uitbreiding stuiten vaak op onmogelijkheden binnen het bestemmingsplan en op bezwaren van inwoners. Het zijn processen die een lange adem vergen. De eisen van de gast zijn echter veranderd in de afgelopen tijd: er is vraag naar meer luxe en grotere kamers, het is moeilijk voor hoteliers om hier in mee te bewegen.

Daarentegen zijn de opties voor het starten van particuliere verhuur legio. Inwoners mogen, onder voorwaarden, in hun eigen woning maximaal 2 kamers verhuren. En het verhuren van een Domburgse zomerwoning in de tuin is een veelvoorkomend fenomeen. Hiernaast is het realiseren van recreatieappartementen in trek. Het beleid is op dit gebied ruimhartig. Er kan bovendien

'gestapeld' worden, bijvoorbeeld het verhuren van 2 kamers in de woning en een Domburgse zomerwoning in de tuin. De oorspronkelijke gedachte was en is goed; namelijk dat inwoners ook een 'graantje mogen meepikken' in het toerisme. Inmiddels zijn de particuliere verhuurmodellen uiterst aantrekkelijke verdienmodellen geworden. Maar het gevolg is een prijsopdrijvende werking in de woningmarkt. En ook staat het woongenot in diverse woonbuurten inmiddels onder druk. De hoteliers ervaren deze vorm van kamerverhuur als concurrentie. De regels waaraan de particuliere verhuursector moet voldoen zijn niet vergelijkbaar met de eisen die worden gesteld aan de bedrijfsmatige hotelsector. Groei toeristische overnachtingen en inkomsten toeristenbelasting in Veere

De afgelopen decennia is het aantal toeristische overnachtingen blijven groeien. Dit komt omdat het seizoen steeds langer wordt, er meer recreatieve eenheden bijkomen en de populariteit van onze bestemming stijgt waardoor de bezetting toeneemt. Deze groei zorgt ook voor een stijging van de kosten voor o.a. de openbare ruimte.

In onderstaande tabel wordt duidelijk dat het aantal toeristische overnachtingen tussen 2014 en 2019. Onderstaande tabel geeft inzicht in de ontwikkelingen in de periode van 2004 tot 2019. De grafiek laat deze ontwikkeling visueel zien.

Aantal overnachtingen 10	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019 v 2014
Onbekend	2.000						
(Jacht)haven	21.514	21.327	22.009	26.426	19.750	21.148	98%
Bungalowpark	47.076	58.954	79.488	114.610	136.338	116.026	246%
Hotel en pension	602.353	620.477	627.908	652.353	676.082	694.104	115%
Kampeerbedrijf	1.629.126	1.846.934	1.909.694	1.946.480	2.108.447	2.264.985	139%
Mini-camping	483.131	524.366	531.233	531.283	566.413	580.978	120%
Particulier	987.017	1.078.904	1.145.890	1.234.076	1.318.555	1.326.223	134%
Particulier verhuur caravan			490	1.549	2.182	31.099	
Strandslaaphuisje	35.718	34.353	67.846	66.010	61.692	66.572	186%
Verhuurkantoor	239	546	1.413	25.172	58.082	108.039	45205%
<i>Eindtotaal</i>	<i>3.808.174</i>	<i>4.185.861</i>	<i>4.385.971</i>	<i>4.597.959</i>	<i>4.947.541</i>	<i>5.209.174</i>	<i>137%</i>

Onderstaande tabel geeft inzicht in de ontwikkelingen in de periode van 2004 tot 2019. De grafiek laat deze ontwikkeling visueel zien.

jaar	overnachtingen	opbrengsten	toeristenbelasting
2004	3.879.530	€ 3.297.600	€ 0,85
2005	3.902.400	€ 3.356.064	€ 0,86
2006	3.937.710	€ 3.465.185	€ 0,88
2007	3.897.636	€ 3.507.872	€ 0,90
2008	3.789.213	€ 3.486.076	€ 0,92
2009	3.820.416	€ 3.820.416	€ 1,00
2010	3.895.306	€ 3.895.306	€ 1,00
2011	3.880.417	€ 3.880.417	€ 1,00
2012	3.896.297	€ 3.896.297	€ 1,00
2013	3.866.798	€ 4.253.478	€ 1,10
2014	3.808.174	€ 4.188.991	€ 1,10
2015	4.185.861	€ 5.023.033	€ 1,20
2016	4.385.971	€ 5.263.165	€ 1,20
2017	4.597.959	€ 5.747.449	€ 1,25
2018	4.947.541	€ 6.184.427	€ 1,25

3.3 Toekomstverwachting en richting aangeven

Kansenbrief van de toeristische sector aan het Veerse college

In 2018 stuurde de toeristische sector een kansenbrief aan het Veerse college. De sector pleit hierin voor 'de keus voor een houdbaar toeristisch product is er één voor kwaliteit, met oog voor de inwoners van Veere, onze unieke landschappelijke waarden en rijke historie.'

De sector ziet de volgende kansen en bedreigingen:

- Een vitale toeristische sector als beste garantie van een leefbaar en gezond Veere
- Kleinschaligheid van Veerse bedrijven als hoeder van kwaliteit
- Heldere visie en consistent beleid als basis voor kwaliteitsverbetering en draagvlak
- Problematische arbeidsmarkt als grootste uitdaging voor ondernemers
- Jaarrond aantrekkelijkheid en cultuurtoerisme
- Een complete toeristische infrastructuur
- Veiligstellen van de unieke en onderscheidende kwaliteiten van ons gebied
- Aandacht voor de impact van lastenverhogingen
- Wens voor bredere denktank voor verdere verbetering en continuïteit van het toeristisch aanbod
- Verbreding van de toeristisch inkomsten van de gemeente is noodzakelijk, met bijdragen van de dagtoerist en de niet-verblijfsrecreatieve bedrijven

Rapport Leefbaarheid & Toerisme

Het attitudeonderzoek dat onderdeel uitmaakt van het Rapport Leefbaarheid & Toerisme uit 2019 besteedt aandacht aan de mate waarin inwoners het toeristische beleid van de gemeente steunen. Uit de respons blijkt dat 60% van de inwoners toerisme steunt, tegenover 20% van de inwoners die aangeeft toerisme niet te steunen en 20% blijft neutraal. Op de vraag of Veere een toeristische bestemming moet blijven antwoorden zeven op de tien inwoners (73%) bevestigend. Tot slot, geven vier op de tien inwoners aan dat toerisme actief moet worden aangemoedigd.

De conclusie van het onderzoek is dat het merendeel van de inwoners van de gemeente toerisme steunt, maar dat zij kanttekeningen plaatst bij (ongereguleerde) verdere groei. Ook hier geldt dat in bepaalde kernen de steun breder is dan in andere kernen. Er zijn vijf belangrijke aandachtspunten om brede steun te hebben in de toekomst voor het toerisme in Veere¹²:

1. Sturen op balans en inspelen op kansen;
2. Vergroten draagvlak voor toerisme door balans tussen druk en draagkracht te herstellen;
3. Toerisme als middel om waarde toe te voegen aan de leefomgeving;
4. Zeggenschap: in beleid en in de praktijk;
5. Zichtbaar maken bestaand beleid en inspanningen.

Omgevingsvisie Veere 2047

De uitgangspunten van de Omgevingsvisie Veere 2047 zijn ingebed in dit programma. In een periode van 1,5 jaar zijn 2 grote enquêtes onder de Veerse inwoners uitgezet, voor en tijdens de coronapandemie. De eerste, het inwonersattitudeonderzoek, onderzocht in het voorjaar 2019 wat de impact van het toerisme op de inwoners is. De tweede enquête in de zomer van 2020 was breder en richtte zich op de onderwerpen voor de omgevingsvisie (wonen, landschap, toerisme, mobiliteit, milieu, gezondheid, sociale cohesie en openbare ruimte). De gemeente heeft haar inwoners gevraagd hoe belangrijk het toerisme is voor de toekomst van Veere. Aandachtspunten die uit beide onderzoeken naar voren komen is dat inwoners meer belang hechten aan de leefbaarheid dan aan het aanjagen van het toerisme. En inwoners vinden het behoud van het Veerse landschap zeer belangrijk. Tevens blijkt uit de enquête voor de omgevingsvisie dat inwoners het onderwerp wonen het meest belangrijk vinden. Woongenot is blijkbaar leidend en toerisme hoort hier een bijdrage aan te leveren.

Rapport Economisch belang van de stranden voor toerisme in Zeeland

De kustgemeenten hebben in 2019 gevraagd aan het Kenniscentrum Kusttoerisme (KCKT en onderdeel van HZ University of Applied Sciences) om een raming te maken van het economisch belang van de stranden voor toerisme in Zeeland. Aanleiding hiervoor was om te verkennen welke bronnen van financiering voor zandsuppleties denkbaar zijn.

Het rapport (zie bijlagen) toont aan op basis van berekeningen en analyses dat het belang van de stranden wordt geraamd op 59% tot 62% van alle toeristische bestedingen in de kustgemeenten. De totale toeristische bestedingen in de kustgemeenten bedragen in 2019 € 1,29 miljard. Tussen € 757 miljoen en € 802 miljoen kan worden toegerekend aan het strand. Dit omdat het strand het primaire bezoekmotief is of een belangrijk onderdeel van het verblijf. De toeristische bestedingen die dankzij de stranden worden gerealiseerd in de kustgemeenten leiden tot een enorme werkgelegenheid, die zich bevindt in de bandbreedte tussen 7.550 en 8.100 banen. Omgerekend in FTE gaat het om 3.980 tot 4.260 FTE.

Dit onderzoek bevestigt opnieuw dat de kwaliteit van de stranden van groot belang zijn voor een toeristische kustgemeente als Veere.

Perspectief 2030 voor toerisme in Nederland

De groei, zoals door het NBTC voorspeld, blijft naar verwachting doorzetten. Dit is in 2018 gepresenteerd in het landelijke adviesrapport Perspectief 2030 van het NBTC. Het rapport is opgesteld door 100 professionals die direct of indirect betrokken zijn bij de Nederlandse toeristische sector. Zie bijlagen. Afhankelijk van het gekozen scenario zal het aantal overnachtingen tussen 2018 en 2030 voor gemeente Veere groeien met een range tussen de 21% en 49%, ofwel een stijging van tussen de 1,1 miljoen en 2,5 miljoen overnachtingen. Dus ook voor de toekomst worden forse groeicijfers verwacht.¹³ Alhoewel sommige partijen kritisch zijn op dit rapport omdat de geschetste groei uitermate hoog is, is het evident dat het komende decennium er grote aantrekkingskracht van de kustgemeenten uitgaat.

Waardevol toerisme volgens de Raad voor de leefomgeving

Als de voorspelde groei daadwerkelijk plaats gaat vinden, zullen de grenzen van de leefbaarheid in bepaalde kernen worden overschreden. Dit is een nieuw fenomeen. Gemeente Veere heeft nog geen normen of ijkpunten waar aan getoetst kan worden. We realiseren ons dat als de grens wordt overschreden, het moeilijk is om het tij te keren. Hierdoor is gemeente Veere uiterst terughoudend in het toestaan van uitbreiding van het aanbod aan verblijfsaccommodaties. Volgens experts moet er bij nieuwe initiatieven sprake zijn van het toevoegen van waarde. En dit is niet alleen economische waarde. Juist niet. Het gaat nu vooral om het toevoegen van niet-economische waarde: duurzaamheid, klimaatadaptatie, energieneutraal, circulariteit, sociale cohesie, diversiteit, leefbaarheid, landschap, natuur en beleving. Dit is een nieuwe manier om naar het verdienmodel van het toerisme te kijken. Dit geldt niet alleen voor een populaire kustgemeente als Veere. Dit speelt in meerdere toeristische bestemmingen in Nederland. En zelfs wereldwijd. In 2019 heeft Raad voor de leefomgeving en infrastructuur het rapport 'Waardevol toerisme, onze leefomgeving verdient het' opgesteld dat ingaat op het belang en de noodzaak hiervan.

Zoals door de Veerse toeristische sector verwoord in de kansenbrief in 2018: 'De waarde van het gebied zit niet in (meer) recreatief onroerend goed en projectontwikkeling, maar in duurzame, adaptieve en rendabele exploitaties. Verouderd recreatief onroerend goed moet worden vervangen of gerenoveerd en/of aangepast in plaats van nieuwbouw op andere locaties'.

Economische impact coronacrisis op Zeeuwse vrijetijdssector (vervolgonderzoek – najaar 2020)

De coronacrisis startte in maart 2020 en is bij het voltooiën van het Programma Toerisme nog niet ten einde. De impact van deze pandemie is ongekend. Het is moeilijk te voorspellen wat de gevolgen voor de langere termijn zullen zijn. Het is duidelijk dat deze crisis grote gevolgen heeft voor de Veerse economie. Het heeft het gevaar van een eenzijdige economie blootgelegd. Het creëert een momentum om ons te bezinnen en de omschakeling naar veilig, duurzaam kwaliteitstoerisme te versnellen.

Het Kenniscentrum Kusttoerisme heeft in het najaar 2020 de economische impact van de coronacrisis op de Zeeuwse vrijetijdssector gemeten. Zie de bijlagen voor het rapport. Dit zijn de belangrijkste conclusies voor de verblijfsrecreatie in Zeeland:

- In totaal hebben 357 respondenten de vragenlijst (grotendeels) ingevuld. Door de goede regionale spreiding en spreiding qua type bedrijfsactiviteiten geven de resultaten een goede impressie van de huidige situatie in de vrijetijdssector in Zeeland.
- De verblijfsaccommodaties hebben zeer veel overnachtingen en omzet misgelopen in het voorseizoen. Zeeland werd harder geraakt dan andere regio's, door het verbod op toeristisch overnachten in deze periode. Vervolgens pakte de zomer voor diverse soorten verblijfsaccommodaties totaal verschillend uit.
- Campings, minicampings en bungalowparken profiteerden optimaal van de toegenomen belangstelling voor vakantie in eigen land en zagen een recordaantal overnachtingen. 93% van de respondenten uit deze verblijfsrecreatie verwacht het jaar positief af te sluiten.
- Daarentegen laten respondenten met hotels, B&B's en groepsaccommodaties een totaal ander beeld zien. Deze groep heeft nauwelijks kunnen profiteren van de toename in overnachtingen in de zomer. Vooral de groepsaccommodaties hebben het zeer moeilijk, aangezien de groepsmarkt vanwege de coronamaatregelen volledig stil kwam te liggen. 40% van de respondenten in dit verblijfssegment (hotels, B&B's, groepsaccommodaties) verwacht het jaar met (fors) verlies af te sluiten.
- Zeer veel ondernemers zullen 2020 met een negatief resultaat afsluiten. Hoewel respondenten zeggen deze negatieve resultaten nu nog te kunnen opvangen, zijn er grote zorgen over de liquiditeit in de komende periode. Deze bedrijven balanceren op het randje van de afgrond. De trage uitbetaling van steunmaatregelen leidt tot extra zorgen.
- Veel ondernemers geven aan hun personeel koste wat kost te willen behouden. De korte looptijd van maatregelen maakt het moeilijk om keuzes te maken qua personeel. Ondernemers missen duidelijkheid over het perspectief: wanneer mogen we weer open en hoe? Personeel wordt vanwege die onduidelijkheid aangehouden, om maar klaar te zijn voor eventuele heropening. Dit drukt zeer zwaar op de exploitatie. Duidelijkheid over looptijd van maatregelen biedt handelingsperspectief voor ondernemers.

- Ondanks de penibele financiële situatie willen veel ondernemers vooruit kijken en hun bedrijf blijven ontwikkelen. Gedurende 2020 werden zeer veel investeringen uitgesteld, maar werd toch ook wél geïnvesteerd, om te voldoen aan coronamaatregelen én om in te spelen op de kansen van seizoen 2020. Het investerend vermogen voor de komende jaren staat sterk onder druk.
- Vanuit dat perspectief is het zorgwekkend dat de kredietverstrekking vanuit banken lijkt te stagneren. Sommige banken hebben landelijk de keuze gemaakt niet meer te financieren in de sector toerisme en horeca, ongeacht het perspectief van de betreffende ondernemer of het perspectief van de regio. Gezien het feit dat banken zelf constateren dat de regionaal- economische verschillen gedurende de coronacrisis groter zijn geworden, is het van belang dat zij ook bij hun kredietverstrekking aandacht hebben voor regionale kansen.
- De sector ziet kansen in 2021, o.a. door een toenemende belangstelling voor vakanties in eigen land van Nederlanders. Het is van belang dat Nederlandse bestemmingen zich niet uit de markt prijzen ten opzichte van de uitgaande reissector, die in een zoektocht naar herstel zal gaan stunten met prijzen. Een gezond prijsbeleid van ondernemers is van belang, zonder prijsdumping of grote prijsverhogingen. Ook lokale overheden spelen hierin een rol. In hun begrotingen van 2021 is een tendens tot lastenverzwaring zichtbaar, waaronder soms forse verhogingen van toeristenbelasting.
- De toeristische keten staat niet op zichzelf en is nauw verweven met een enorm netwerk van toeleveranciers in allerlei sectoren. Dit betreft een zeer brede variëteit van sectoren: groothandel, schoonmaakbedrijven en wasserijen, afvalverwijdering, energiebedrijven, hoveniersbedrijven, caravanimporteurs, bouwbedrijven, enz. Omzetverlies in toerisme leidt dus direct tot omzetverlies in deze sectoren en heeft daarmee impact op de gehele Zeeuwse economie.
- Toerisme, horeca en vrijetijdssector is van groot belang voor Zeeland, zowel economisch als qua leefbaarheid en voorzieningenniveau. Als gevolg van de coronacrisis staat het voortbestaan van een substantieel deel van de sector onder druk. Dit heeft grote impact op de sector, maar ook voor de Zeeuwse economie en leefbaarheid.

Conclusies

- Toerisme zorgt voor hoge welvaart, voorzieningen en werkgelegenheid.
- Er zijn grote verschillen tussen de kernen op het gebied van verblijfsaccommodaties in aantal, verdeling binnen en buiten de kern en verdeling particuliere verhuur en bedrijfsmatige verhuur.
- De potentie voor nieuwe ontwikkelingen en/of uitbreiding is ongelijk verdeeld tussen reguliere campings en minicampings en tussen hoteliers en particuliere verhuurders.
- De groeivoorspelling voor het aantal toeristische overnachtingen is fors.
- Toerisme houdt niet op bij de gemeentegrens, maar ook omliggende gemeentes zijn van invloed op de Veerse leefbaarheid.
- 60% van de inwoners wil niet dat het toerisme actief wordt aangemoedigd en plaatst kanttekeningen bij (ongereguleerde) verdere groei.
- De toeristische sector pleit voor kleinschaligheid, veiligstellen van de omgeving en meer samenwerking met de cultuursector. Zo wordt een interessant en jaarrond product gecreëerd waardoor zij carrièreperspectieven kan bieden aan personeel om zo een meer structurele, robuuste organisatie te zijn.
- De gevolgen van de coronacrisis zijn onzeker. Vakantie in eigen land zal op de korte termijn toenemen. Het ligt in de lijn der verwachting dat de toeristische sector weer terug zal veren en toekomstperspectieven behoudt. Dit is het moment om gewenste veranderingen in te zetten.

4. Uitwerking strategische keuzes

Strategische keuze 1: Toerisme voegt waarde toe aan de leefbaarheid, het landschap en de natuur

Wat we willen bereiken:

- 1.1 Een hoogwaardige, innovatieve en duurzame toeristische sector
- 1.2 Verbeteren balans leefbaarheid en toerisme
- 1.3 Behouden Veerse maat
- 1.4 Verbeteren productdifferentiatie
- 1.5 Grip op de groei van het aantal recreatieve verblijfseenheden

Hoe we dit doen:

	<i>Keuze</i>	<i>Uitleg</i>	<i>Draagt bij aan</i>
A	De gemeenteraad stelt een ontwikkelkader verblijfsaccommodaties vast.	Het doel van het ontwikkelkader is het herstellen van de balans tussen leefbaarheid en toerisme en grip op de groei van recreatieve verblijfseenheden. Het maakt een keuze welke instrumenten	1.1 t/m 1.5

		we inzetten om te sturen op balans en in te spelen op kansen. Toekomstige ontwikkelingen worden hieraan getoetst.	
B	Het bestaande beleid en regelingen op het gebied van verblijfsrecreatie worden geëvalueerd en indien nodig aangepast.	Het gaat hier om beleid en regelingen op het gebied van: Nieuwe Economische Draggers (NED's), kamerverhuur, tweede woningen, kamperen, etc. Wordt de regeling gebruikt zoals wij deze beogen? Draagt het bij aan onze ambitie en strategische keuzes? Sluit het aan bij het ontwikkelkader?	1.1 t/m 1.5
C	Monitoring ontwikkelingen verblijfsrecreatie.	Om te voorkomen dat het aanbod aan verblijfsaccommodaties sterker groeit dan de draagkracht en draagvlak aankan, investeren we in het verkrijgen van actuele gegevens zodat tijdig kan worden bijgestuurd.	1.1 t/m 1.5
D	Onderzoek naar de impact van het dagtoerisme.	Het aantal dagtoeristen in de kustkernen en op de stranden is aanzienlijk. Tot nu toe zijn er geen goede cijfers beschikbaar. Door te investeren in onderzoek kunnen we maatregelen nemen om disbalans te voorkomen.	1.1 t/m 1.3
E	Duurzaam maatschappelijk ondernemerschap en delen kennis.	We stimuleren de uitvoering van de Regionale Energietransitie Zeeland, investeren in projecten waarmee innovatief en duurzaam ondernemerschap (circulair, energieneutraal, klimaatadaptatie en natuurinclusief) wordt aangejaagd. Het budget Toeristische Impuls is hier o.a. geschikt voor.	1.1 t/m 1.4

Strategische keuze 2: De stranden blijven van topkwaliteit en blinken uit in duurzaamheid

Wat we willen bereiken:

2.1 De stranden zijn schoon, veilig en toegankelijk

2.2 Veere heeft de duurzaamste stranden van Nederland

2.3 De Veerse stranden hebben voldoende zand

Hoe we dit doen:

	<i>Keuze</i>	<i>Uitleg</i>	<i>Draagt bij aan</i>
A	Gemeente Veere werkt samen met SSV*.	Onze stranden zijn de grootste toeristische trekker. SSV is een goede beheerder en gastheer die onze gezamenlijke ambities kan waarmaken.	2.1 en 2.2
B	Ondersteunen van de duurzaamheidsdoelstellingen van SSV*.	De hoge duurzaamheidsdoelstellingen van SSV helpen gemeente Veere om de ambitie te realiseren.	2.1 en 2.2
C	Gemeente Veere behoudt de Blauwe Vlaggen*.	Dit keurmerk is (inter)nationaal bekend en toont bij een groot publiek aan dat de Veerse stranden van topkwaliteit zijn.	2.1 t/m 2.3
D	Gemeente Veere neemt actief deel aan het oprichten van een breed gedragen zandsuppletiefonds*.	"Zonder zand geen klant". We zien de meerwaarde van een gezamenlijk zandsuppletiefonds. Voorwaarde van slagen is bereidheid tot samenwerking tussen de betrokken partijen.	2.1 en 2.3
E	Behouden en versterken van natuur (flora en fauna) op en rondom de natuurstranden en duinen.	Een voorbeeld van een initiatief dat hier aan bijdraagt is het Groene Strand15. Zij wil de natuur en natuurbeleving haar plek teruggeven op het strand om de biodiversiteit te verhogen. Dit speelt in het NO-kustgebied bij De Manteling/Oranjezon.	2.1 en 2.2
F	Faciliteren en ondersteunen van initiatieven die een bijdrage leveren aan deze doelstellingen.	Hierbij wordt gedacht aan initiatieven die het strand bijvoorbeeld beter toegankelijk maken voor mindervaliden, of die zorgen voor minder afval op het strand. Het budget Toeristische Impuls is hier o.a. geschikt voor.	2.1 en 2.2

* Deze keuzes worden uitgevoerd binnen het programma sport, cultuur en recreatie.

Strategische keuze 3: De omgeving stimuleert een gezonde lifestyle

Wat we willen bereiken:

3.1 Versterken van het Veerse landschap en natuur

3.2 Behouden van kwalitatief hoogwaardige toeristische routenetwerken

3.3 Meer bekendheid voor de badstatus van Domburg

3.4 Bieden van gezonde, buitenbeleving aan inwoners en toeristen

Hoe we dit doen:

<i>Keuze</i>	<i>Uitleg</i>	<i>Draagt bij aan</i>
--------------	---------------	-----------------------

A	Ondersteuning aan projecten die een bijdrage leveren aan bovenstaande doelstellingen.	Denk aan projecten die het landschap verfraaien, het bieden van meer natuurbeleving, meer toegankelijkheid en toevoegen van elementen in het landschap die het Veers DNA uitdragen. Verschillende budgetten ERT bieden hier mogelijkheden voor.	3.1 t/m 3.4
B	Participatie in projecten die een bijdrage leveren aan bovenstaande doelstellingen.	De doorontwikkeling van de Zeeuwse erfgoedlijnen en de wens voor het UNESCO Geopark Schelde Delta zijn hier goede voorbeelden van.	3.1 t/m 3.4
C	Faciliteren en ondersteunen initiatieven die de badstatus van Domburg promoten.	De badstatus is een van de Veerse unique selling points. Het staat garant voor gezondheid en kwaliteit. We willen dat ondernemers de badstatus integreren in hun toeristisch product. We participeren in de werkgroep doorontwikkeling badstatus Domburg en dragen bij aan initiatieven die de badstatus promoten. Het budget badstatus is hier geschikt voor.	3.3 en 3.4
D	Investeren in fiets- en wandelknooppuntensystemen en overige bestaande routestructuren.	We werken samen met externe partijen voor onderhoud en beheer voor toekomstbestendige en veilige recreatieve routestructuren.	3.2 en 3.4
E	Ondersteuning aan evenementen en activiteiten die bijdragen aan de gezonde beleving van het Veerse DNA.	Denk aan sportieve buitenevenementen op het water en op land, natuur- en milieueducatie aan bezoekers en recreatieondernemers.	3.2 en 3.4
F	Passende regiomarketing.	We positioneren Veere als een gezonde en veilige (strand)bestemming waar je goed kan wandelen, fietsen, watersporten, het Veerse DNA en de cultuurhistorie kan beleven. We hebben oog voor het belang van spreiding in gebied en tijd.	3.1 t/m 3.4

Strategische keuze 4: Gastvrij Veere

Wat we willen bereiken:

4.1 Ieder seizoen aantrekkelijk

4.2 Spreiding van gasten in tijd en gebied

4.3 Gastvrije sector met professionele dienstverlening

Hoe we dit doen:

<i>Keuze</i>	<i>Uitleg</i>	<i>Draagt bij aan</i>
A Gebiedsgerichte aanpak.	Iedere kern heeft zijn eigen karakter en vraagt om een aanpak op maat. De doelstelling is om bezoekers geografisch beter te spreiden zodat de drukte beter kan worden verdeeld. We sturen hierop o.a. in het ontwikkelkader verblijfsaccommodaties en met de regiomarketing.	4.1 t/m 4.3
B Verbinding met cultuur.	We faciliteren de samenwerking tussen culturele instellingen en de vrijetijdsector zodat bezoekers in elk seizoen worden verleid om ons cultureel erfgoed en ons DNA te beleven. We doen dit o.a. door uitvoering te geven aan de Visie Kijk op Cultuur.	4.1 t/m 4.3
C Nieuw concept voor toeristisch gastheerschap.	Eind 2020 stopte VVV Zeeland. In 2022 introduceren we een nieuw concept voor toeristisch gastheerschap. Professionele gastvrijheid naar onze gasten vinden wij belangrijk en hier investeren wij in. We streven naar een hechtere samenwerking met onze musea door het toeristisch gastheerschap bij een of meerdere musea onder te brengen.	4.1 t/m 4.3
D Zeeland Marketing Organisatie.	De in 2021 op te richten Zeeland Marketing Organisatie zet Zeeland op de kaart op het gebied van wonen, werken, studeren en recreëren. Veere onderzoekt of zij participeert in deze organisatie.	4.1 t/m 4.3
E Passende regiomarketing.	We willen sturen in de spreiding van gasten in tijd en locatie, richten ons op passende doelgroepen en haken aan bij de cultuurhistorische Zeeuwse erfgoedlijnen, natuurbeleving, badstatus, gezonde levensstijl, watersport en ons DNA.	4.1 t/m 4.3

Strategische keuze 5: Samenwerking en goed ondernemerschap

Wat we willen bereiken:

5.1 Een Zeeuwse strategische visie op toerisme

5.2 Volhoudbaar ondernemerschap met passie voor de omgeving

5.3 Ruimte voor innovatie en inspelen op kansen

5.4 Zichtbaar maken bestaand beleid en inspanningen

Hoe we dit doen:

	<i>Keuze</i>	<i>Uitleg</i>	<i>Draagt bij aan</i>
A	Actief samenwerken met relevante partijen.	Denk aan partijen als: Toeristische Alliantie Zeeland (TAZ), Toeristisch Ondernemend Zeeland (TOZ), Partners in Toeristische Impuls (TI), Zeeland Marketing Organisatie (ZMO), Provincie Zeeland en Zeeuwse kustgemeenten.	5.1 t/m 5.4
B	We werken actief mee aan het opstellen van de Zeeuwse strategische visie op toerisme.	Toerisme stopt niet bij de gemeentegrens. Gezien het belang van deze sector is het raadzaam om een Zeeuwse strategie op te stellen en de stem c.q. visie van Veere te laten horen.	5.1 t/m 5.4
C	Ruimte voor innovatie en het inspelen op kansen.	Voor innovatie heb je lef en ruimte nodig. Als gemeente willen we experimenteeruimte bieden voor nieuwe initiatieven op het gebied van mobiliteit, onderwijs, duurzaamheid, (tijdelijke) verblijfsconcepten, etc.	5.1 t/m 5.4
D	We investeren structureel in Toeristische Impuls.	Doel van dit budget is het stimuleren van duurzaamheid en innovatie binnen de recreatiesector.	5.2 en 5.3
E	Kennisoverdracht.	We faciliteren bijeenkomsten waarin kennisoverdracht centraal staan. Relevante onderwerpen zijn krapte arbeidsmarkt, imago toeristische sector, duurzaamheid, klimaatadaptatie, energietransitie, circulariteit, kennisontwikkeling en innovatiekracht.	5.2 t/m 5.4
F	We investeren in de Veerse ondernemersmanager.	De ondernemersmanager wordt gezien als een waardevolle bruggebouwer tussen de gemeente en de ondernemers.	5.2 t/m 5.4
G	Rol gemeente.	Ondernemers geven aan dat zij een gemeente willen die open en transparant is, integraal werkt en verbindt en meedenkt. De gemeente wil hiernaast een meer sturende rol aannemen die zorgt voor duidelijkheid.	5.2 t/m 5.4

Samenvatting

In februari 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met de uitkomsten van het Rapport Leefbaarheid & Toerisme. Het onderzoek toont de impact die het toerisme op de Veerse samenleving heeft. De vrijetijdsector is de economische motor van gemeente Veere. Het zorgt voor welvaart, voorzieningen en werkgelegenheid. Tegelijkertijd legt het groeiende toerisme een druk op de leefbaarheid en het landschap. Uit het onderzoek blijkt dat er brede steun is voor deze sector. Het is in ieders belang dat de balans tussen welvaart en welzijn in de toekomst centraal staat. Het Programma Toerisme 2021-2026 is een logische volgende stap waarin we strategische keuzes maken om dat evenwicht te bereiken.

Veel partijen hebben meegewerkt om een beeld te krijgen van een toekomstbestendige vrijetijdsector in een leefbaar Veere. Het adviesbureau Addvision, die deze informatiesessies heeft begeleid, heeft op basis van deze brede consultatie aandachtspunten meegegeven die zijn verwerkt in dit programma.

Met het vaststellen van het Programma Toerisme 2021-2026 pakt gemeente Veere de regie. Het doel is om de vrijetijdsector divers, toegankelijk, onderscheidend en op hoog niveau te behouden. We zien toerisme niet langer als een economisch doel op zich, maar als een middel om maatschappelijke opgaven het hoofd te bieden. Zoals de sector zelf zegt: "Een vitale toeristische sector als beste garantie van een leefbaar en gezond Veere".

Het is daarom onze ambitie om een toeristische kustgemeente te zijn waar ...

- wonen, werken en recreëren in balans zijn,
- het landschap en de natuur ons kapitaal is,
- en waar inwoners en ondernemers trots op zijn en toeristen zich welkom voelen.

Om de ambitie te bereiken maken we 5 strategische keuzes:

1. Toerisme voegt waarde toe aan de leefbaarheid, het landschap en de natuur
2. De stranden blijven van topkwaliteit en blinken uit in duurzaamheid
3. De omgeving stimuleert een gezonde lifestyle
4. Gastvrij Veere
5. Samenwerking en goed ondernemerschap

Deze strategische keuzes worden vertaald in concrete doelstellingen en acties in de uitvoeringsparagraaf zodat duidelijk is waar gemeente Veere zich de komende 5 jaar op gaat richten.

*Domburg, 22 april 2021,
De Griffier, De voorzitter,*

Bijlage1, geraadpleegde bronnen

- Rapport leefbaarheid en toerisme, integrale analyse gemeente Veere, 2019 Adviesrapport consultatie stakeholders, AddVision, 2020
- Maatwerkrapportage toerisme in gemeente Veere 2016-2018, Kenniscentrum Kusttoerisme, 2019 Hotelmarktonderzoek provincie Zeeland, ZKA en Horeca Maatwerk, 2020 Managementsamenvatting hotelmarktonderzoek provincie Zeeland, ZKA en Horeca Maatwerk, 2020 Rapport Economisch belang stranden voor toerisme in Zeeland, Kenniscentrum Kusttoerisme, 2019
- Kansenbrief van de toeristische sector voor het college in 2018 Perspectief 2030, Nationaal Bureau voor Toerisme en Congressen, 2018 Actieagenda Perspectief 2030, Nationaal Bureau voor Toerisme en Congressen, 2019
- Advies Waardevol Toerisme van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur, 2019 Economische impact coronacrisis op Zeeuwse vrijetijdssector, Kenniscentrum Kusttoerisme, 2020